

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-122>

**INTERCULTURAL COMMUNICATION
IN MULTICULTURAL EDUCATION**

**МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ
В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ**

Sidun L. Yu.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor
Associate Professor at the Theory and
Practice of Translation Department
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Сідун Л. Ю.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії
та практики перекладу
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна*

Міжкультурне спілкування в умовах полікультурного університетського середовища неминуче, оскільки вузи не можуть розвиватися відокремлено від суспільства. Вони взаємодіють з представниками різних країн в освітньому, науковому та культурному середовищі. Освітній процес у вузі має комунікативний характер і передбачає активну підготовку до міжнародної комунікації, яка дозволяє представникам різних культур налагодити плідну взаємодію та розвивати ефективну співпрацю.

Участь студентів в процесі міжкультурної комунікації в полікультурному освітньому середовищі освітнього закладу передбачає емоційно-вольову адаптацію: прояв ініціативи, сміливості, високого рівня працьовитості, принциповості, оптимізму, що базуються на основі взаєморозуміння, поваги та співпраці; прояв дбайливого, шанобливого та толерантного ставлення до соціально-культурних відмінностей, історичного спадку та культурним традиціям інших народів; прояв ініціативи та комунікативної наполегливості при вирішенні проблем побутового спілкування на міжкультурному рівні; контроль над власною поведінкою в ситуаціях непорозуміння; прагнення до успішної адаптації до умов полікультурного освітнього середовища у закладах вищої освіти.

Для емоційно-вольової регуляції у процесі міжкультурної комунікації великого значення набуває виховання емпатії, що допомагає студентам і викладачам більш ефективно долучатися до освітнього процесу. Між студентами та викладачами виникають

міжкультурні відносини, у яких культурні особливості проявляються також в організації університетського життя. Використовуючи власний лінгвокультурний досвід та національно-культурні традиції, викладачі та студенти одночасно намагаються визначити не лише певний мовний код, але й традиції та звички, певні норми соціальної поведінки у закладі вищої освіти. Ціннісні орієнтації учасників міжкультурної комунікації утворюють «всіх свідомості», яка обумовлює стійкість особистості, спадкоємність визначеного соціального досвіду та діяльності, що виражається в спрямованості потреб, переконань, ідеалів та інтересів особистості.

Розвиток концепції міжкультурної комунікації в умовах полікультурного освітнього середовища призводить до необхідності дослідження міжнародної комунікації як поняття, яке розкриває життєдіяльність різних народів, що сприяє становленню та зміцненню культурних форм та способів взаємодії.

Міжнародна комунікація в освітньому просторі дозволяє встановити зв'язок між різними культурами, формами взаємодії, політичними, економічними та культурними процесами; механізмами культурної ідентифікації; освітніми та професійними програмами підготовки спеціалістів різного профілю. Міжнародна комунікація, яка є однією з основ сучасного всесвітнього процесу, відбувається і в полікультурному освітньому середовищі вузів, завдяки чому здійснюється та вдосконалюється міжвузівська взаємодія, а також активізуються процеси інтерналізації вищої освіти.

Найефективнішим способом розвивати знання про інших є безпосередньо взаємодіяти з іншими культурами. Однак, сьогодні багато людей все ще спілкуються лише з людьми, схожими на них. Навіть у культурно різноманітному освітньому середовищі, наприклад, студенти часто об'єднуються в групи з представниками своєї раси. Тому, необхідно докладати зусиль, щоб взаємодіяти з іншими культурами: проводити змішані заняття у вузах з представниками різних національностей, читати книжки чи переглядати документальні фільми, які дають нам розуміння про культуру та менталітет представників інших расових груп.

Зі зростанням глобалізаційних змін, поширенням міжнародних контактів, інтернаціоналізацією суспільства загалом змінився і характер спілкування. Налагодження ділових і дружніх контактів із представниками інших держав передбачає володіння іноземними мовами. Однак цього мало, оскільки серйозною перешкодою у

спілкуванні з іноземцями є незнання їхніх етнічних і культурних особливостей і невербальних засобів спілкування [3, с. 26].

У міжкультурній комунікації першорядну роль відіграє спілкування – діалог або полілог культур. Діалог культур – взаємодія культур у процесі міжкультурної комунікації, оволодіння іноземними мовами тощо. Культурний код – спосіб, яким конкретна культура членує, категоризує, структурує, оцінює світ, що оточує кожную людину, приналежну до певної національної спільноти [4]. Міжкультурна комунікація також включає в себе такі основні елементи як «народ», «нація» і «менталітет» – етнологічно ідентичні поняття, що визначають біологічне походження групи людей, але в соціально-політичному аспекті вони не є тотожними [2, с. 6].

В умовах суперечливого розвитку процесів глобалізації зростає зацікавлення до вивчення національних менталітетів, до розширення контактів та зближення культур. На тлі продовження та загострення етнічних конфліктів спостерігається прагнення культур зберегти свою ментальність та самотність. Вивчення практик ділового співробітництва вказує на чисельні комунікативні непорозуміння при організації міжнародних контактів, зустрічей, переговорів, не дивлячись на зростаючу іншомовну компетентність учасників міжнародної комунікації [5, с. 174]. Тому, і у відносинах між іноземними студентами іноді виникають конфліктні ситуації. Проте, вони готові спокійно і мирно врегулювати непорозуміння і прагнуть компромісу.

У міжкультурній комунікації конфлікт розглядається не як зіткнення чи конкуренція культур, а як порушення комунікації. У зв'язку з непорозумінням між різними групами комунікантів у процесі спілкування виникають конфлікти, підґрунтям яких є культурні стереотипи та архетипи. Термін «стереотип» у сучасному розумінні вперше використав американський журналіст Волтер Липман у своїй книзі «Суспільна думка» для позначення усталеного спрощеного образу об'єкта в свідомості людини [6].

Сьогодні ми живемо в умовах глобалізованого світу, посилення міжкультурної взаємодії і міжнаціональних контактів. Студентське середовище – це одна з найбільш інтенсивних зон таких контактів, оскільки саме в університеті зустрічаються представники найрізноманітніших етнічних груп, вступають у контакт різні системи світосприйняття та світорозуміння. Саме в результаті цих контактів у багатьох студентів закріплюються стереотипи міжетнічного сприйняття

і поведінки, тому в цілому студентський вік є вирішальним періодом формування етнічної та міжкультурної самосвідомості [1].

Підготовка студентів до міжкультурної комунікації є складним освітнім процесом, що здійснюється в умовах полікультурного освітнього середовища і веде до активної навчальної та позанавчальної діяльності студентів. Даний процес має на меті свідоме залучення до організації та оптимізації процесу формування компетенцій міжкультурної взаємодії у комплексі соціокультурних, когнітивних, комунікативних та міжкультурних аспектів комунікації.

Література:

1. Бакіров В. С., Ушакова Н. І., Хижняк Л. М. Міжкультурна комунікація в університеті: історичний досвід і виклики сучасності. *Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. Випуск 39. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2017. С. 286 – 293.

2. Бахов І. С. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу культур. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, № 2, 2012. 9 с.*

3. Галицька М. М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. *Освітологічний дискурс, № 2 (6), 2014. С. 23 – 32.*

4. Кобиляцька Г. С. Основи міжкультурної комунікації. Стереотипи та конфлікти. URL: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/8587/document.pdf>

5. Нежива О. М. Міжкультурна комунікація як один із кроків успішної професійної діяльності. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ: збірник матеріалів III-ї Міжнародної науково-практичної конференції (21 березня 2017)*. Київ. С. 173 – 175.

6. Поняття міжкультурної комунікації. URL: https://stud.com.ua/90288/kulturologiya/ponyattya_mizhkulturnoyi_komuni_katsiyi